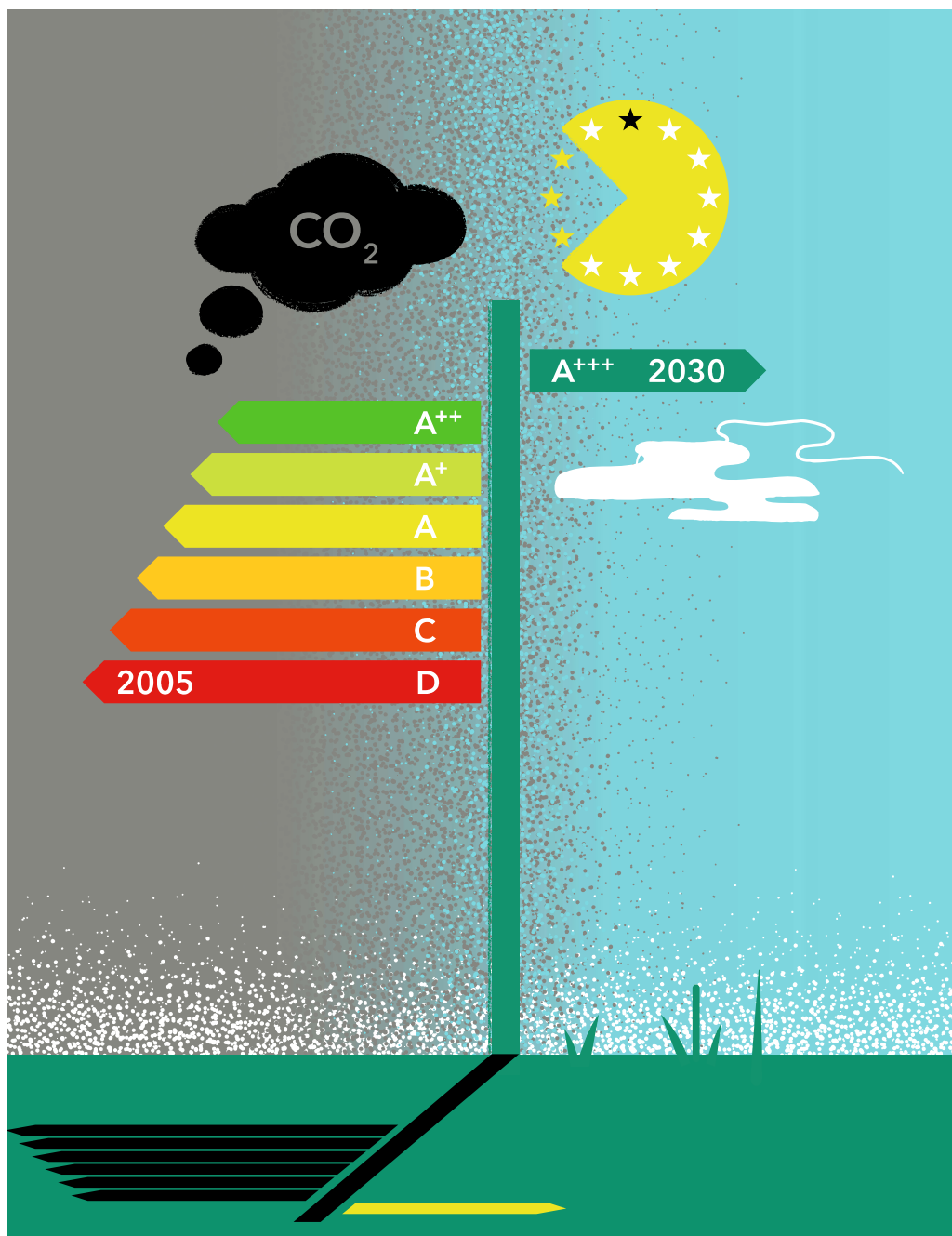

DUIDELIJKE KLIMAATDOELSTELLINGEN

Middel en doel: puntjes op de i

De recente klimaatbetogingen zorgen er mee voor dat politici de lat inzake klimaatdoelstellingen steeds hoger willen leggen. Maar welke doelstellingen streven we na en hoe gaan we die realiseren? Het lijkt er sterk op dat doelstellingen en middelen steeds vaker worden verward. Tijd voor duidelijkheid.

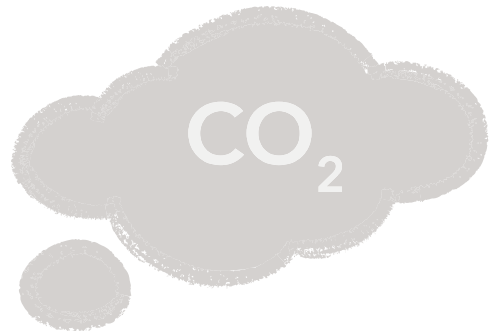

TWEE REALITEITEN: ETS- EN NIET-ETS- SECTOREN

Europa legt een aantal bindende doelstellingen op om de uitstoot van broeikasgassen (bkg's) te verminderen tegen 2007, 2012, 2020, 2030 en 2050. Om die objectieven te halen, verdeelde het de inspanningen over twee groepen: de industriële ETS-sectoren en de niet-ETS-sectoren.

ETS staat voor Emission Trading System, het Europese emissiehandelssysteem dat de Europese industrietakken met een hoge uitstoot samenbrengt op een koolstofmarkt. Op die markt zijn op Europees niveau elk jaar minder emissierechten te verhandelen (zie het diagram hiernaast). Zo wil men de emissies van de ETS-sectoren tegen 2030 met 43% te verminderen t.o.v. 2005. Ieder jaar moet de industrie immers haar reële emissies dekken met een even groot aantal emissierechten, die ze op de markt kan kopen en verkopen. De aanpassingsvariabele op die markt is de prijs van de emissierechten. Hoe moeilijker de doelstelling te bereiken is, hoe hoger de prijs.

België kreeg van Europa de doelstelling om 35% minder uit te stoten tegen 2030

De studie 'Reducing Belgium's Greenhouse Gas Footprint', uitgevoerd door het internationale studiebureau Boston Consulting Group (BCG) in opdracht van het VBO², concretiseert het voornaamste reductiepotentieel dat

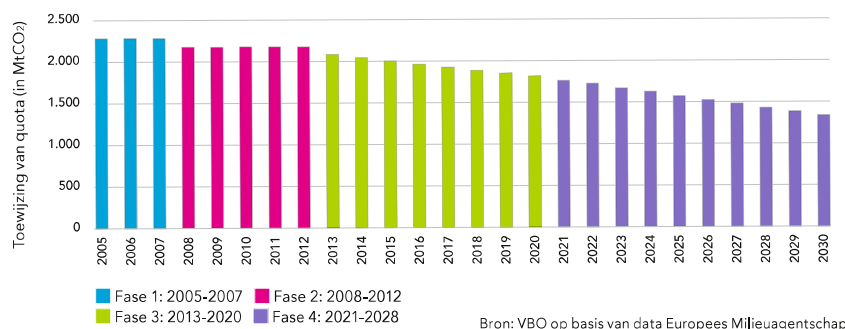
ons land kan realiseren tegen 2030. In het kader van zijn analyse acht BCG het "weinig realistisch" dat België (niet-ETS-sectoren) verder gaat dan -35% tegen 2030.

En hoe hoger de prijs, hoe groter de motivatie voor een industrie om te investeren in de beperking van haar bkg-uitstoot. De Europese scope van het ETS garandeert een level playing field tussen de Europese industrietakken en helpt tegelijk de reductiedoelstelling realiseren door de afbouw van het aanbod emissierechten in het emissiehandelssysteem.

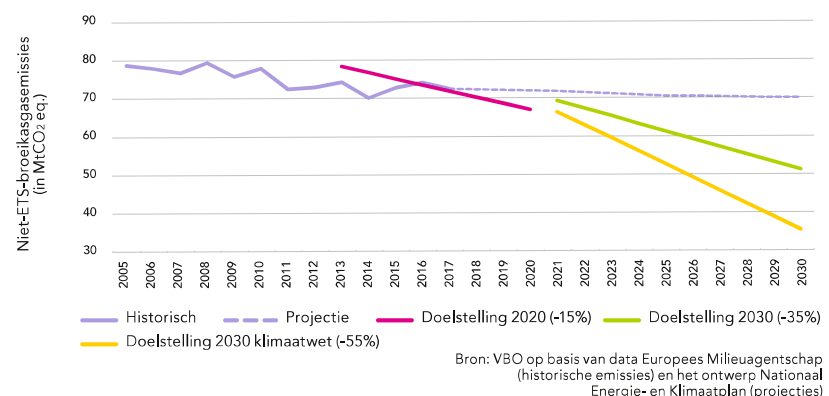
De niet-ETS-sectoren omvatten vooral het vervoer, de gebouwen, de niet-ETS-ondernemingen, de landbouw en de afvalstoffensector. Op Europees niveau moeten die sectoren in totaliteit hun emissies tegen 2030 met 30% verminderen t.o.v. 2005. Die inspanning is over de lidstaten vooral verdeeld op basis van het bbp per inwoner. België kreeg een emissiereductiedoelstelling toegewezen van -35% van haar uitstoot tegen 2030. Niet te verwarren met de doelstelling voor de ETS-sector die bovendien op Europees niveau wordt geregeld.

De grafiek hiernaast toont de bekende Belgische emissies, een prognose van de emissies bij onveranderd beleid¹, de Belgische doelstellingen (-35%) en de doelstelling voorgesteld in de Klimaatwet (lees ook het inzetstuk).

CO₂-EMISSIERECHTEN OP DE EUROPESE MARKT (ETS) IN MEGATON CO₂-EQUIVALENT (MTCO₂EQ)

DE BELGISCHE REDUCTIEDOELSTELLING (NIET-ETS)

- 1 Opgesteld door het DG Klimaat van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu.
- 2 In de BCG-studie van juni 2019 is het Belgische reductiepotentieel geanalyseerd "by mapping the most realistic and impactful greenhouse gas reduction levers". Deze studie steunt op eigen analyses en op interviews met verschillende stakeholders. U kunt het rapport downloaden op www.vbo.be (ga naar actiedomein 'Energie, Mobiliteit & Milieu').

NATIONALE EMISSIES VS. EMISSIES TIJDENS DE LEVENSCYCLUS VAN EEN PRODUCT

Energie-efficiëntie en hernieuwbare energie zijn geen doelstellingen, wel essentiële middelen om de echte doelstellingen te bereiken

Europa houdt rekening met de bkg-uitstoot op basis van de locatie van de uitstoot. Zo is België verantwoordelijk voor de niet-ETS-emissies door de verbranding van fossiele energie op zijn grondgebied. Er wordt dus geen rekening gehouden met de emissies gelinkt aan de productie van goederen die België van buiten Europa invoert (auto's, computers, gsm's, wasmachines ... maar ook voedingsproducten en massaconsumptiegoederen). Import uit andere Europese lidstaten is gedekt ofwel door het ETS ofwel door de dwingende doelstellingen van de lidstaten.

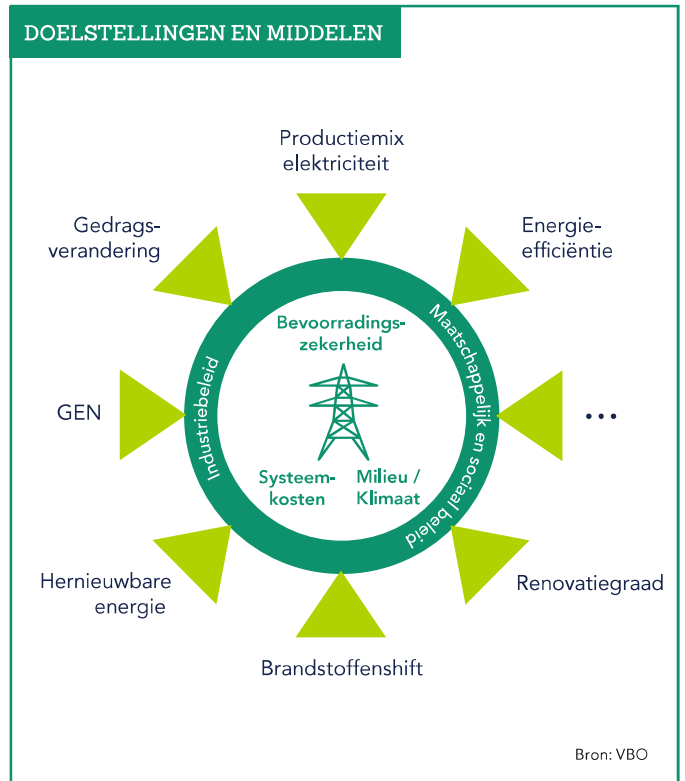
Vroeger bestonden er uitzonderingen op dit principe. Zo was het tussen 2008 en 2012 in het emissiehandelssysteem mogelijk om emissierechten van investeringen buiten Europa te importeren in het Europese ETS-systeem. Die mogelijkheid is afgeschaft, o.a. omdat het systeem de bedrijven onvoldoende zou hebben gestimuleerd om lokaal (in Europa) inspanningen te leveren. Het bewijst dat Europa het voorbeeld wil geven en de uitstoot op het grondgebied van de lidstaten wil verminderen.

Vandaag zijn de spelregels duidelijk: emissiereductie moet op nationaal of Europees niveau gebeuren. Een wijziging van het systeem betekent zoveel als het hele model ter discussie stellen. Bovendien zouden er dan aanvullende reductiedoelstellingen moeten worden vastgelegd, wat alles nog complexer zou maken, o.a. op het vlak van controle³. Rekening houden met uitstoot buiten Europa zou waarschijnlijk een aantal fundamentele strategieën in vraag stellen. Zouden we dan nog zonnepanelen willen, of accu's voor elektrische voertuigen? Die mogen dan wel een sleutelrol spelen in de decarbonisatie, ze bevatten zeldzame metalen en bij de

productie wordt soms een groot volume CO2 uitgestoten. Het zou ook kunnen betekenen dat andere maatschappelijke aspecten, bijvoorbeeld sociale elementen, een impact krijgen. De huidige logica van het systeem belet echter niet om alle stakeholders (consumenten, producenten ...) te sensibiliseren over de totale uitstootvoetafdruk van de producten die ze aanschaffen of produceren.

KIES DE JUISTE DOELSTELLINGEN

In het kader van de Nationale Energie- en Klimaatplannen (NEKP's)⁴ wil Europa doelstellingen – die het ook becijferde – bereiken op het vlak van bkg's, maar ook inzake hernieuwbare energie, energie-efficiëntie en interconnectie (zie de figuur hieronder). Maar verwacht Europa de doelstellingen niet met de middelen? Energie-efficiëntie (EE) en hernieuwbare energiebronnen (HEB) zijn immers geen doelstellingen op zich, maar essentiële middelen om de echte doelstellingen te bereiken: bevoorradingszekerheid, kostenbeheersing, reductie van broeikasgassen en minder luchtvervuiling. Daarom is het zo belangrijk om alle doelstellingen duidelijk te bepalen, met name door ze te becijferen, wat in het NEKP van België niet gebeurde. Die leemte in het NEKP moet absoluut worden ingevuld.

³ De overheid zou alle bestanddelen van alle ingevoerde producten moeten kunnen traceren, toegang tot informatie krijgen in verre landen die niet altijd geneigd zijn om controles uit te (laten) oefenen, enz.

⁴ Specifiek actieplan inzake energie- en klimaatbeleid dat iedere lidstaat bij de Europese Commissie moet indienen (Verordening (EU) 2018/1999 inzake de governance van de energie-unie en van de klimaatactie).

KLIMAATWET EN ETS

De 'Klimaatwet' die begin 2019 in het Parlement werd besproken, stelde een Belgische bkg-reductiedoelstelling van -55% tegen 2030 voor. Voor sommigen had die doelstelling alleen betrekking op de niet-ETS-sectoren.

Voor anderen sloeg ze ook op de ETS-sectoren. In dat laatste geval zouden de ETS-ondernemingen in België moeten beantwoorden aan een tweevoudige doelstelling, nl. het ETS op Europees niveau (-43%, met een level playing field voor ETS-industrietakken) én de Belgische doelstelling. Dat zou een belangrijke impact kunnen hebben op hun concurrentievermogen⁵. De samenvoeging van de ETS- en de niet-ETS-sector zorgt niet alleen voor verwarring en onduidelijkheid maar gaat ook in tegen de Europese filosofie en aanpak.

► MINDER LUCHTVERVUILING

Het debat over de luchtvervuiling (SOx, NOx, fijn stof ...) wordt al vele jaren verdrongen door het klimaatdebat. Het zou beter zijn om beide emissietypes samen te behandelen, zoals het Waalse Plan Air-Climat-Énergie doet. Mogelijke perverse effecten, zoals die van biomassa, moeten immers worden vermeden. Biomassa wordt inzake CO₂-emissies als neutraal beschouwd, maar heeft het nadeel dat bij de verbranding, afhankelijk van de kwaliteit van de brandstof en de verbrandingsinstallatie, meer of minder luchtverontreinigende stoffen worden uitgestoten. Door een geïntegreerde aanpak kunnen bepaalde goedbedoelde oplossingen, maar met het verkeerde effect, worden vermeden.

ONS STANDPUNT

Ieder energie- en klimaatbeleid moet erop gericht zijn om onze bevoorradingszekerheid te garanderen en de milieu-engagements van ons land te respecteren tegen zo laag mogelijke kosten. Dat zijn de hoofddoelstellingen. Energie-efficiëntie, hernieuwbare energie en interconnectie zijn enkele middelen om die doelstellingen te bereiken, maar niet de enige. Ze mogen het voorwerp zijn van becijferde ambities, maar voor zover de hoofddoelstellingen worden bereikt, mogen ze geen absolute dwang inhouden.

Wat de bkg's betreft, is het onderscheid tussen ETS- en niet-ETS-sectoren van fundamenteel belang, net zoals de Europese aanpak die steunt op de emissies die op het Europees grondgebied worden uitgestoten en niet daarbuiten. ■

⁵ Door een dwingender doelstelling op Belgisch niveau in te voeren t.o.v. de andere Europese landen, die met één enkel Europees systeem blijven werken: het ETS.

STRUCTUUR VAN HET BELGISCHE ENERGIE- EN KLIMAATPLAN

Europa structureert het NEKP rond vijf dimensies, nl. bkg's en HEB's (hernieuwbare energiebronnen), EE (energie-efficiëntie), interconnectie, marktwerking, R&D en concurrentievermogen. Het Belgische NEKP becijfert onze doelstellingen inzake bevoorradingszekerheid en concurrentievermogen niet. Hoe zit het nu met de integratie van het klimaat- en industriebeleid en de politieke wil ter zake?

Bovendien moet het NEKP de Belgische ambities op het vlak van EE en HEB's bevatten. Die ambities zijn het resultaat van een bottom-upaanpak waarin ieder gewest (en het federale niveau voor de productie van groene stroom d.m.v. offshorewindturbines) zijn ambities ter zake bepaalt. Vervolgens worden die ambities gebundeld in een Belgische nationale doelstelling.

Die bundeling werd vertaald in een doelstelling van 18,3% HEB's tegen 2030. De Europese Commissie heeft in haar evaluatie van het Belgische NEKP (juni 2019) gevraagd om die ambitie te verhogen richting 25%. We mogen echter niet vergeten dat de echte doelstellingen betrekking hebben op bkg's, bevoorradingszekerheid en concurrentievermogen. België moet zich in de eerste plaats daarop concentreren.

